

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10. II. пов.
Конт. почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає
від 11—12 год. передпол.
Рухомі не зветься.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 430 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол. Франції,
Голландії, Бельгії 20 фл. фр.,
Італії 750 зл., Німеччині 750
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Руму-
нії 150 лей, Болгарії 750
зл., Австрії 750 зл. Зміст
завжди 1 зол.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Після суду над послами.

(Від власного кореспондента.)

По старій пам'яті Теміду і досі малюють з зав'язаними очима, алеж це є явний знахроніам. Сучасна Теміда, особливо польська, чудесно все бачить і пильно приглядається, звідки й куди дують політичні вітри.

Люблинський процес наших послів заманіфестував це наочно. Апеляційний суд, що називається одним махом пера закреслив усе те, що нагромадив його рівеньський попередник. Ті, що були в Люблині, бачили там картину якраз протилежну тій, яку спостерігали кілька місяців тому у Рівному.

Там послів зневажали, як злочинців, — тут їх навіть не підсадили на лаву підсудних. Там зачинили двері для публіки, але широко розчинили їх для агентів дефензи, — тут могли прислухуватись розправі всі, хто бажав. Там оборона, ображена і тероризована, була примушена припинити виконання своїх обов'язків, — тут вона мала справжню волю слова і не зупинилась перед гострою критикою таких річей, на які в Рівному і натякнути не могла.

Коротко кажучи, Люблин став антиподом Рівного, позитивним відбитком негативного скла.

Через що це так сталося?

Шляком природи, що певну роллю відіграли тут більший досвід і вищий культурний рівень судів апеляційного трибуналу, але значно вже різка та яскрава була різниця обидвох судових картин, щоб можна було тільки цим її засувати. Нема сумніву, що впливали тут і інші, більш поважні, чинники, впливали ті явища і події внутрішнього та міжнародного життя, які пройшли на наших очах в останні місяці, викликаючи широкий відгук в європейській опінії... Жартувати з ними не доводиться, підливати і далі олії в вогонь — річ небезпечна.

Ці думки явно пробивалися і в промовах оборонців, особливо Польків, що малювали можливість виступати не тільки як адвокати, але як польські громадяни і політичні діячі. Коли в Рівному один з підсудних послів зазначив, що в даному разі польський суд судить представників українського народу, предсідник об'ярвав його і не дозволив розгорнути цю думку. У Люблині ця сама думка була одною з головних у оборонців і вони з великою експресією сплинали над нею та зробили з неї всі належні для суду висновки. Не женучись, поставили вони всі крапки над і та зясували всю відповідальність суду за вирок у цій справі.

Відносно самої справи оборонці з шлюквонтою наочністю довели, що послі не могли говорити й робити того, що їм інікрімінується; але коли вони справді це вчинили, то така подія зовсім не булаб у їх становищі переступством, тим менше злочинном.

Іх можна обвинувачувати лише в гострій критиці уряду і його діяльності, та це не тільки є їх пов-

Власними силами!

Підписка акцій Земельного Банку Гіпотечного передплатниками, читачами й прихильниками „Діла“.

Одна акція — 25 зол., кошти заготовки й скарбової належності — 1 зол., разом 26 зол. — Підписку приймає Адміністрація „Діла“, Львів, Ринок 10. II. пов. — Поштові платежі або перші рації приймає за посадою Адміністрація „Діла“, дальші рації на підписку у нас кожній слід вилучувати в Земельний Банк Гіпотечний. Львів Підвала 7.

В кожній справі в нас все буває безаліч „критиків“ і „кращезнайків“. Бувають і записані „прихильники кооператив“, які — мовляв — тому не можуть взяти участі в підписці акцій, що це „капіталістична установа“. Навіть вказують, що от нпр. така то й така акційна (себ-то капіталістична) польська спілка, банк чи промислове підприємство, не звертається до своєї суспільності з такими закликами, як це робить Земельний Банк. Вони підписують чи доповнюють свій акційний капітал тихо, покрийоню, у вузкому крузі акціонерів. Вони навіть не допускають до підписки нових акцій нових людей, тільки швидко держать інституцію в своїх руках, розділюючи між себе новорозписані акції.

Якраз ця аргументація вказує на незнання справи, якесь незрозуміле упередження до капіталістичних форм економіки та спеціально у відношенні до Зем. Банку плутання форми капіталістичного устрою з кооперативним змістом. Хтось може бути противником капіталістичного устрою економічного життя, однак не може його заперечувати. Живемо в капіталістичному устрою і мусимо користуватись його формами, якщо вони приносять нам користь. Ми не творимо економічно-скарбового й фінансового законодавства, але його нам накликають. Зрештою, цілий світ живе тими формами і ми не можемо мати ні сили, ні змоги увільнитися від них.

Та коли ми на увазі Зем. Банк то він суттєво нічим не різниться від таких кооперативів, як „Дністер“ чи Центр. Кооп. Банк „Красний Союз кредитовий“ — хіба тим, що як акційна спілка має девізове й емісійне право, яких не має ніяка інша українська фінансова установа. Його акції (рівнозначні з пазами в кооперативах) не виносять по 1.000 чи 10.000 зол., як в сутокапіталістичних установах, тільки по 25 зол., як в пересічній кооперативі. Різниця тільки формальна: в коопера-

тиві репрезентує члена фізична чи правна особа, а в Зем. Банку — як акційній спілці — персоніфікує його акція. В капіталістичних акційних спілках власниками такої спілки є звичайно кілька чи кільканацять капіталістів, а в Зем. Банку тисячі громадян. В інших спілках мається на меті великі зиски для кількох капіталістів у нас кредиту допомогою для дрібних хліборобів, ремісників і т. н.

Капіталістична форма Зем. Банку дає йому тільки змогу шляхом емісійного права збирати капітал розуміється, маючи уфундування в основний капітал, при допомозі емісії заставних листів та здобувати кредити, оперті на акційний капітал, і гіпотечні довжки для дальшого обороту.

Говорити, що Земельний Банк є суто-капіталістичною установою, безумовно не можна вже хочби тому, що в нас нема великих капіталістів. Ми всі працюючі, зарібні люди мусимо фундувати Земельний Банк як всенародню банкову установу, мусимо його фундувати дрібними лептами, бо від того залежить дальший розвиток нашого економічного життя.

Підписки акцій.

В Адміністрації „Діла“ підписали акції Земельного Банку Гіпотечного:

7) Д-р Михайло Терлецький, адвокат в Дрогобичі — 20 акцій; клич: д-р Віктора Паллаєвського, д-ра Івана Блажковича і д-ра Володимира Імлянського, адвокатів в Дрогобичі;

8) Володимир Кузьмюк, дир. гімназії в Дрогобичі — 5 акцій; клич: д-р Ярослава Селазиньку і Стоян на 5 акцій і д-ра Володимира Чалевського, лікаря і проф. Миколу Гринорівчука, обох в Дрогобичі на довільну кількість акцій;

9) Іван Юліан Павловичський у Львові — 5 акцій; клич: Симеона Герасимовича і Юліана Шенявського, директорів Центрального у Львові та Миколу Зав'язького, директора „Нар. Торговлі“ у Львові;

10) Д-р Євгеній Гвоздецький адвокат у Львові — 20 акцій; клич: д-р Філіпа Балли і д-ра Івана Кийківського, адвокатів у Львові та Андрія Терпильця в Залуки.

вом, але й обов'язком. Навряд чи можна собі уявити більше гостру критику та осуд уряду і його агентів, ніж то бувало в соїмі, але ніхто не вважав це злочином. Підсудні називали у своїх промовах на вічах конституцію польської республіки паперовою, але-ж воно так і є в дійсності, про що теж нераз говориться в соїмі. На доказ один з оборонців навіл цілу низку конкретних фактів порушення урядом постанов конституції і невиконання навіть постанов соїму, які давним давно мусили бути переведені в життя як закон.

Торкнулась оборона і такого важного питання, як виявлена обвинуваченими послами відданість ідеї державної незалежності свого

народу. „А хіба ми, панове судді, не були перейняті такою ж ідеєю, коли перебували під чорними займанщинами? Але це не перешкоджало нам виконувати закони тої держави, в склад якої ми входили“ — зазначили оборонці.

Одним з найцікавіших моментів розправи була відповідь оборони на репліку прокуратора, якому дуже не подобалось, що і самі підсудні і їх оборонці називають їх представниками українського народу. „Які, мовляв вони представники народу? Вони можуть вважати себе заступниками хіба окремих одлачків чи партій!“

Оборона чудово використала цю прокураторську репліку, щоб наочно показати, до якої міри є падловою

В 100-літню річницю смерті
Дм. Бортнянського
відбудеться дня 10. листопада ц. р.
у сапі „Народного Дому“

Святочний Концерт

заходом
Т-ва „Львівський Боян“
при пасквіль співучасті
710 Вл. п. Двої Левичької. 1—1

польська конституція. Навіть, мовляв, відповідальні правники її не знають і а нею не лаються, навіть прокуратор, що обвинувачує послів у протиконституційних вчинках, не відає того, що по конституції кожний посол є представником цілого народу. Коли обвинувачені послі вважають себе представниками українського народу, то вони в кожному разі не за своєю собі більше від того, що їм належить по закону...

Прокуратор мусів проковтнути цю нотацію посла-адвоката і вже з репліками більше не виступав.

Взагалі люблинський процес показав не лише судовою розправою як процес рівеньський. Катедра адвоката перетворилася тут сиюмо суттю справи в трибуну широкого суспільно-політичного значіння; і доводиться дуже шкодувати, що польська преса так зневажливо поставилася на цей раз до процесу наших послів. Для ширшого польського громадянства не зайвим булоб довідатись, як освітили українську справу і відносили на так званіх „кресах“ польські адвокати і разом з тим видатніші польські політики діячі.

О. П-ський

Господарське положення на Радянській Україні.

II.

3. Землеуладнення.

Як для цілого Радянського Союзу, так особливо для України має величезне значіння усунення безладдя у землекористуванні, черезполосиці та далекоземалі. Перехід до нових форм землекористування, утворює собою величезний господарський момент, який на довгі літа витисне свою печать на добробут сільського населення. Та змінені формам землекористування, новому, землеуладненню протиставляється в багатьох випадках багатша частина населення. Ця частина населення хоче розв'язатися з давнім хаотичним способом залягування тому, бо воно має можливість багатішій селянській верстві експлуатувати селянську масу. Колиж засібні селяне і погоджуються з новим способом землеуладнення, то старіються оборонити фактичне (?) землекористування, на що ні біди в середині не можуть згодитись.

У багатьох місцевостях на тому підкладі розгораються між „фактичними“ і т. зв. „урядовими“ зазати своїми, що густо-часто кінчається кулацькою боротьбою, яка вимагає аж вилучення органів місцевого рададла.

Однак, якщо не протрималася ку-

Мовчазне Свято.

Святкування 1. листопада у Львові.

Львівсько-замосковська частина населення новому землеволодженню, то воно на всяку ціну мусить бути проведене в життя та мусить закінчитися новим піднесенням сільської продукції у сільському господарстві, скопленням кооперації та побільшенням сільсько-господарської ініціативи.

Вимоги сільського ринку незвичайно зростають, а наші фабрики чіпля не встигають заосматрювати його в необхідні товари, як: залізо, сільсько-господарські машини і т. н., не враховуючи на те, що вироб чадка збільшився у порівнянні з 1923 роком на 140 відсотків, а вироб сільсько-господарських машин на 101 відсотків.

4. Зріст радянської громадської свідомості.

Рівнобіжно з усім господарським зростом йде по півні країні оживлене радянсько-соціалістичне будівництво. Це оживлення заключається в тому, що не відчувачі тепер нікого напорі заможні верстви села приступають до громадської праці з радах, кооперативах, а подекуди помітне між ними прямивання дібратися і до комітетів незможних селян. Це прямивання скріплюється твердим наміром радянської влади і партії провести в життя радянську законність. Однак і в справі економічного піднесення і в справі соціалістичного будівництва вимагається від уряду та партії особливих напруги, спрямованої до забезпечення інтересів бідноти, а з окрема інтересів незможних селян.

5. Відмежування інтересів бідноти.

Тепер радявлада переводить комітети незможних селян на господарські основи. Але заки вони укріпляться в тому відношенні, треба вберегти їх організацію в такому виді, щоби вони стали хребтом для організації бідняцьких і середняцьких елементів та щоби біля них гуртувалися ті елементи, які допомагають укріпленню становища бідняка та середняка в радах, і в кооперативі і в комітетах взаємодопомоги та в інших сільських організаціях.

Щож до самої господарської діяльності комітетів незможних селян, то без сумніву, що й на той бік їх діяльності нам прийдеється звернути велику увагу та створити особливо сприятливі умовини для розвитку усіх колективних починань бідноти. Наша допомога для неї мусить бути того роду, щоби вона відчула не тільки нагу, деколи дуже дорогу кредитову допомогу, але й організацію руку, яка направляє її на найбільше доцільно на шлях соціалістичної будови.

Для досягнення тої мети необхідно чим скорше виділити спеціальний фонд для доставки колективам, арміям і товариствам особливо легкого довготермінового кредиту, а в деяких випадках то й беззворотних підмог для новоорганізовуючихся господарств.

Розвиваючися на Україні колективи, комунні і артілі нараховували в 1922 році—72.000 людей, в 1923 р.—187.000 людей, в 1924 р.—220.000 людей, а в 1925 р. було вже біля 6 тисяч колективів з півмільйонном членів і в такімже числом десятин землі. Як в початку, так і тепер головним елементом будови і розбудови колективів були й є незможні селяне.

Медицинські пункти на Україні.

В цьому році побільшилось число медичних участків на Україні з 1.258-ох до 1.457, а число ложок у сільських шпиталях з 9.200 до числа 11.125. („Правда“.)

Есперанто.

В Харкові відбулося святочне відкриття державних курсів для вивчення міжнародної мови „есперанто“ („Правда“.)

Роківини 1. листопада святкують у нас криві тихі, а проте у величній скупченні. Що? Чому у такі хвилини, коли громадянство не в силі виявити своїх почувань у повній безпосередності і висловити їх маніфестаційно, виникає думка, що, хто зна, чи не найкращою маніфестацією в честь померлих за великі ідеї є саме мовчазне свято, що має в собі депо в молитви і релігійної контемплативі.

Пам'ять наших лицарів, що надохнули головами, ми могли звеличити тільки пахидою. Громадянство м. Львова розуміючи, чому воно так, а не інакше, взяло участь у церковнім обряді, так немоя би не була не звичайна традиційна форма, накинена всім з обов'язку, а діяльний акт, що пляве з глибокої внутрішньої потреби. Святошні Академія не виїшла би крає, і не зібрала би більше учасників. В полудне тисячні маси вповзли Святоюрський собор, а пополудні віддавано поклін упавшим в Преображенській церкві. Одна і друга церква була битком набита, і що найменше яляе більше народу зібралось довкола неї, не маючи змоги пробитись крізь юрбу.

Після пахиди відбулося святочне засідання Центр. Комітету УНДО, на яке запрохано теж деяких визначніших громадян. Голова УНДО, д-р Дм. Левицький, звернувся до присутніх з короткою промовою.

Ред. Дм. Палів як очевидець подій 1-го листопада 1918 р. поділився з присутніми своїми враженнями. Ось кілька моментів з цих споминів:

...На ратуші мав блакитно-жовтий прапор... Люде встаючи вранці, виходили на вулицю, протирали з дива очі, і не вірили. І те, що вони бачили, було справді на-пів неймовірним. Ще напередодні ті, що взяли у свої руки провід воєнного захоплення Львова, були на-пів безрадні, на-пів не поінформовані про те, що діється в місті. На сім днів перед і-м не було ніякого виробленого плану, ні підрахунку сил. Один Чех показував мені, — казав ред. Палів — на сім місяців перед проголошенням чехословацької держави — приказ, в яким місті, яку службу має він виконувати на знак ланний своїм урядом. З львівських австрійських старшин в склад Центр. Військового Комітету входили: Бабій, Караван, Мартинець, Черський і Огоновський. Центральний Військовий Комітет (що з менту перетворився на переміну в Українську генер. Команду) зібраний у „Народнім Домі“ 31-го жовтня, складався з п'яток членів під проводом покійного Вітовського та от. Горюка. Стан був такий: Українських жовнірів ледви 1500, коли врахувати Українців у львівських австрійських полках, невеличку кількість у поліції і стійковий курінь 50-літніх „ляндштурмістів“. Проти такої сили було 7000 львівського гарнізону, ворожий настрій польського львівського населення і невідома кількість польських боєвих організацій та їх членів.

...Наша невідготованість була така велика, що не було ким вислати повідомлень на провінцію, для вдержання з нею контакту. Треба було покористуватись бого-

словами, які й так явилися шойно тоді, коли на спротив їх яляли — загрожено посилити сили. Генеральну команду борошили гімназисти з чотирма революцерами. В 11-й год, після 31-го жовтня розійшлись з „Нар. Дому“ делегати від поодиноких військових частин у Львові. Вони мали наказ роззброїти та інтонувати не-Україні в львівських полках і зайняти визначніші будівлі міста. Ще в 2-й год, вранці йшов наш делегат пор. Цюкан до мадерських частин, з проханням, щоби вберегли неутральність.

...Коли вночі почали прихилити звістки одна за одною, що українські війська обсадили касарні, залізничний дворець, почту, магістрат, намісництво, військову команду, австро-угорський банк і інші найважливіші об'єкти міста — вони видавались чимсь майже неймовірним, казковим... Шойно коли на протіві „Народнього Дому“ зайшло 4 кулемети та 50 вояків, приєдналих до акції, команда повірила в їх дійсність... З такою казковою дійсністю зустрілись уранці мешканці міста. Наші стрільці доказали чудес. 50-літні вояки простояли неможливо два дні на своїх вартях, без їжі, і коли падали з ніг, питались тужно прохожих: коли їх змінять?... Коли для нашого війська, що держало місто в своїх руках, треба було дати вранці каву, один з членів коман-

ли мусів їти до приватної людини побачити гроші“...

Ред. Палів зупинився у своїх споминах саме на тім місці на дні 1. листопада. „Все те, що було пізніше — казав він — було менше романтичне. Пойшло безладдя. Люде, що мали проводити воєнними операціями, мотували добрий час на такі дозбири, як: рибача, перекуску“ для відпочинку чужинців австрійської армії... Сподівана підмога від Українських Січових Стрільців, що були стаціоновані в Чернівцях, прийшла на два дні за пізно... Загальне враження за усієї акції таке, що обривало одної людини, яка могла би стати головою всього“...

Тих кілька обривчастих речень не в силі передати промови ред. Паліва, що була рідким зразком природного, а одночасно містечкового красномовства: без сентиментального патосу, без сухого реєстру фактів, без пози, — повного глибокого ліризму та зрівноваженої, викиченої форми. Справді — рідка несподіванка серед наших святкових промов.

В незвичайному скупченні вислухали присутні прегарну промову ред. Паліва. Спогад про велику хвилю і вражіння промови ред. Паліва витискали слези, що котилися по поораних обличчях старих, посивілих в народній праці громадян...

Аналогічні зібрання відбулись теж в інших львівських установах і товариствах.

У „новітній школі“.

Промова Голови Українського Соймового Клубу посла Сергія Хруцького, виголошена на пленумі сойму дня 22. жовтня 1925. у загальній бюджетовій дебаті.

(Продовження.)

Так повісив п. Грабські в українським всенароднім шкільництвом. Ті самі винищуючі тенденції бачимо у відношенні до загально-образуючих середніх шкіл. В польській державі в р. 1921/23 було 261 загально-образуючих середніх шкіл, в тім числі тільки 6 шкіл з українською мовою навчання. Вже та цифра говорить про покривдення українського народу в ділянці середнього шкільництва. Тепер державні влади постановили знизити і тих 6 українських гімназій, які Україні здобули ще за австрійських часів. Вже в тому році приступлено до утравляння 4 українських гімназій, а саме 2 у Львові, в Тернополі і Перемишлі, одначе в наслідок протесту родичів українських дітей ту українцяцію відложено на один рік.

Дуже характеристичним в тій справі є те, що шкільна влада не утравляє дуже численних польських середніх шкіл, що існують на території Сх. Галичини, хоч польське населення творить там 20 проц. (Голос: Але який є відсоток учнів?) Вправді п. Грабські вже осягнув свою мету: утравляння українських гімназій і то не лише тих 4, які мав намір утравлявати в цім році, але і всіх українських гімназій — як державних, так і приватних. А відбулося це в спосіб дуже цікавий і характеристичний для цілої діяльності того міністра, а саме в спосіб підступний. (Голос на лавах меншості: Це є махінація!) П. Грабські видав розпорядок, щоби у всіх українських гімназіях, приватних і державних, ведено навчання в польській мові не лише польської мови й літератури, але також загальної історії й географії. Свій розпорядок опирає п. Грабські на софістичний, езупський інтерпретації арт. 7. закону з 31. липня 1924. Той артикул заучить: „В загально-образуючих середніх польських школах — як приватних, так і державних, з не-польською викладавочною мовою обов'язковим є ведення науки по польськи польської мови й літера-

тури, історії й географії разом з наукою про сучасну Польщу“.

Як правильно розуміти той артикул? Чи говориться тут про загальну історію, чи лише про історію Польщі? Я тверджу, що контекст артикулу не дозволяє на иншу інтерпретацію як ту, що тут говориться про історію й географію Польщі, а не загальну. Вже попередні вислови: „польської мови й літератури“ звертають читача до думки, що тут розуміється і польську історію, а ще більше утверджують в тому отці висновки: „географії разом з наукою про сучасну Польщу“. Наука про сучасну Польщу не може бути трактована інакше, як лише як один з розділів загальної польської географії. Так наука про сучасну Польщу не може бути частиною географії, скажім Австралії чи Африки. Отже з того ясно, що під висловом „географії“ розуміється польську географію, а не загальну. Таким чином коли на початку речення говориться про польську мову й літературу, а під кінець про географію разом з наукою про сучасну Польщу, то і середнє слово „історії“ не можна розуміти інакше, як лише польської історії. Вкінці скоро термінологія якогось місця є неясна, то треба шукати в законі иншого місця, де про той предмет говориться виразніше. І ось бачимо в арт. 4, що законодавець виразно говорить про історію й географію Польщі у відношенні до 7-класових всенародніх шкіл.

Коли я навіть останній аргумент на Освітній комісії, то п. Грабські відпер з певністю себе, що в гімназіях ведеться науку історії в той спосіб, що загальну історію студіюється на тлі польської історії. Цікавим було для мене довідатися, що в осередку

історії й географії цілого світа, і то не лише сучасної хвилі, але у всіх часах стояла Польща. Але від хвилі остовпіння від такої візності пойшли мені до голови д-

Вже вийшов з друку накладом У.П.Т.

Шкільний Співаник

укладу д-ра Ф. Колесси. — Обіймає 227 пісень. — Ціна одного примірника лишень 3 зл. з мелодіями літерними і уложеними відповідно до метричних вимог науки спілу, для ужитку у середніх і народних школах та низших курсах вишніх музичних шкіл.

Головний Склад в Книгарні У.П.Т. Львів, вул. Руська ч. 8.

які сумніви. Не знаю, як то на тлі історії Польщі буде викладана історія Єгипту, Риму, Греції, Англії, Італії і т. д. Чи те польське гало є обов'язковим і при навчанні географії? (Голос: п. міністер певно за тло прийме мову). Чи нпо, спеціально з географії Африки етику Готентотів треба розглядати теж на тлі польської етики? З другого боку чим візняються низші гімназійні класи від вищих класів 7-класової всенародної школи і чому то в гімназії загальна географія буде викладана в польській мові, а в 7-класовій всенародній школі в українській мові?

Всі ті сумніви виразно промовляють за слушністю моєї інтерпретації. Однак мій закид на адресу п. міністра Грабського про підступ не гине. Підступ скривається або в теперішній інтерпретації п. міністра 7 арт. закону з 31 липня 1924, або скривався при наваданні тим п. міністром Грабським 7 арт. такого, а не іншого вигляду. Якнебудь мається справа, є фактом, що найважливіший під виховуючим оглядом предмет, як загальна історія й географія, мусять бути ведені у всіх не-польських середніх школах — державних, так і приватних, в польській мові, або іншими словами — утраквізація досягнена!

Для повноти картини слід додати ще одну подробицю. Як відомо планам, тепер не існують прилюдні фахові українські школи, бо те, що було, нпр. школа в Білоричині на Волині, спольонізовано. І ось коли Українське Педагогічне Товариство просило дозволу на відкриття українських фахових доповнюючих шкіл, то міністерство, як умова дозволу поставило їх утраквізацію. А тут з соймів широко говориться про потребу ширення фахового шкільництва.

Облуда і всюди облуда!

Так п. Грабський як міністер реалізує те, що пропонував як редактор „Слова польського“: все те, що існує в польській державі, є польське, отже і школи мусять бути польськими.

Коли будинок всенародного і середнього шкільництва є в такий спосіб будований п. міністром, то хіба не дивно, що п. міністер Грабський свідомо переходить до денного воряку над ухвалою союму з 26. червня 1922 р. про заснування українського університету, бо ясно, що існування українського університету є суперечне з тією ідеєю утраквізації, яка зовсім пролягла єєю істотою п. міністра освіти. І тому я не здивувався, коли п. міністер Грабський, даючи мені авдієнцію, відкрито признає, що

українського університету не буде.

А шож буде? — запитав я. В найкращім випадку і то не скоро буде утраквістичний університет. Де — питаю — у Львові? — Під ніяким оглядом.

Вже минув рік часу, коли мала бути здійснена постанова про заснування українського університету; а платора року від завершення п. Січинського перед Логом Нації, що той університет постане. Українського державного університету як не було, так нема. Що більше! Перед Українцями замикався ворот високих польських шкіл. У львівській університеті українську мову ждала цього року велика чесподіванка: *питемизація*! Чи справді в польських університетах є вже стільки Українців, що *питемизація* миг би бути до них приносиваннє, коли навіть признає слушною ту акаду, яку все голосить, що кожний народ повинен користати з прав у відношенні до

своїй чисельності. Цкаво, що той *питемизація* є приносиваннє і на таких факультетах, як правничий, де обмеження чисельностіючих зовсім не є нічим оправдане. Не є повбавлене пикантності і дуже характеристичне для Польки є те, що *якраз пичаний факультет університету домагається такого безпавного й протичонституційного акту, яким є введення національних обмежень*. Ще більше знаменним було, що міністерство затвердило ту постанову правничого факультету щодо введення національних обмежень. У висліді яким є хіба для кожного, що п. міністер Станіслав Грабський змагає до того, щоб *український народ позбавити його власної інтелігенції*.

Ось так чезєз школи хочеться польонізувати український народ.

(Продовження буде.)

Друге Льокарно?

Бенеш запропав нову конференцію з участю С. Р. С. Р.

Заки льокарські договори отержать згоду парламентів позашкожих держав, що творили їх, міністри закордонних справ мають, одні приємне, другі важке — завдання доказувати корисність добовань прийнятих у Льокарно для власної держави. Прийшла чого і на міністра закорд. справ Чехословаччини — д-р Бенеша. Його думки по льокарським порозумінням, у першій частині є повторенням заперень, які чули ми ще підчас підписування договору у самім Льокарно.

Д-р Бенеш перед постійним комітетом свого парламенту підкреслює у першій мірі факт, чому межі Німеччини були затверджені в Льокарно гарантійним пактом, а інших держав тільки мировими договорами. Цей нюанс є доинні предметом дуже суперечних думок і дає прихід ріжним партіям у ріжних державах до агітації проти льокарських договорів. Д-р Бенеш стверджує, що коім Франції, ніка європейська держава не хотіла брати на себе безпосередньої забезпечки східних кордонів. Тому-то гарантійний пакт тоєба було вступити іншою формою безпеки. Мировий договір Чехословаччини та Польщі підписаний з Німеччиною має в собі політичні клязулі, якими всі ці держави зобов'язують не вести ні собою війни. Ця негатиана форма зобов'язання відбирає всім цим державам спроможність загрожувати порушенням їх кордонів. На випадок порушення цих кордонів, окреме порозуміння Чехословаччини та Польщі з Францією дає змогу боронитись проти можливого наступу з боку Німеччини.

Найікавішим пунктом виводів чехословачького міністра була думка, що сучасна Росія мусить рахуватись з ділом довершення у Льокарно і по волі чи по неволі, шукати шляхів порозуміння з Європою. Європейські держави повинні вже нині підготовуватись до цього моменту. Недовгий уже час, казав Бенеш коли прийдеться абиратись у новій Льокарно і коли вся Європа підписуватиме договори з Росією, для добра та користи одної та другої. Т. ав, російська проблема, яка була до цього часу Ахилевою п'ятою європейської політики, майде свою розв'язку у процесі нормалізації відносин з С. Р. С. Р. Чехословачький міністер не вважає доцільним вести виключно західну або виключно східну політику. Німеччина і Росія грають однакову важку роль у майбутності чехословачької держави і ні одної з них не треба нехувати.

Таким робом д-р Бенеш ставлення до рішучою ширістю, що Льокарно є шийно першим етапом у будівлі європейського миру. Так само як співпадає Німеччини в Лізі Націй, на провах рівноправного члена, має першорядне значіння в економічній відбудові Європи і творить нову європейську рівновагу, так і нормальні відносини з С. Р. С. Р. основані на цілій низці гарантійних договорів, є необхідним доповненням розпочатого діла.

Радянська Україна.

Всеукраїнська Сільсько-Господарська Академія.

Київський Виконавчий Комітет поробив перед урядом України поважні заходи для заснування в Києві Всеукраїнської Сільсько-Господарської Академії.

Всеукраїнський зїзд у справі загального навчання.

В перших днях листопада відбувся в Харкові всеукраїнський зїзд у справі загального навчання. Заступник Народного Комісара Освіти Ряпо заявив, що загальне навчання в Україні рішено провести в життя на протязі 6 літ. В біжучому році українські школи зможуть обслужити в цілості дітей від 7—9 літ. На Україні необхідно відкрити 12,750 нових шкільних комплексів. На шкільну будову та на обладнання нових комплексів потрібна сума 25 і пів мільона рублів. Само виконання шкільного плану в цьому році потребує 12,7 мільонів карбованців.

(Правда*.)

Залізнодорожні курси.

По всій Україні починають відкриватись спеціальні курси для піднесення кваліфікації залізнодорожних робітників.

(Правда*.)

Радянська будівництво на Україні.

(Інтерв'ю коз. „Правда“ з Чубарем.)

За останній час — казав Чубар — відбувся на Україні цілий ряд судових процесів, які доказують, що радизм владас серйозно за викорінювання аських надужит та безправств. Проченено теж цілий ряд заходів для оздоровлення низового апарату владі. Перекидається робітників на село, поліпшується їх матеріальне положення та скріплюється інстрування низових робітників. Всі ці засоби безперечно починаються до того, що проступки змаліють.

Зацепиши справу заготовки хліба, Чубар заявив, що після довгого затиша хлібозаготовки почали на Україні інтензивно зростати. Привіз хліба теж скріплюється. Як піде заготовка хліба на будуче — важко сказати, бо селяне будуть продавати хліб тільки в тому випадку, як переконаються, що за одержані гроші вони зможуть набити усі необхідні для них товари. А тепер на Україні мало товарів. Зупиняючись на справі безробіття, Чубар заявив, що намічене поширення українського промислу починається в великій мірі до зменшення безробіття. Тільки до важкого промислу набереться 40 до 50 тисяч нових робітників. Робітників набиратиметься не тільки з українських бірж праці, але і з бірж інших республік Союзу, бо висококваліфікованих робітників є на Україні мало.

Кажучи про „Дніпрострой“, Чубар підкреслює, що значіння його величезне. Відкладає будова „Дніпрострой“ на майже, бо відложеним будова гіростанції на Дніпрі відсунується на неозначений час і справа індустріалізації цілої України.

На закінчення Чубар сказав, що оживлена праця овдаєди та проведена нею націоналізація політики вибачають остаточно грунт зпінг ємігрантських протирадянських кол, що ще й тепер мріють про інтервенцію.

Відбудова Одеси.

Дуже лишиена війною Одеса у великій мірі відбудувалася. На відбудову заточено за останні три роки три мільони карбованців золотом. Водяної нестачі тепер вже нема. Водопроводи дають шоденно по три мільони відер води. Проведено водопроводи і на всі курорти. Каналізацію відновлено. Промисл електрифіковано на цілих 80 відсотків. Електрифіковано 9 робітничих передмість. Трамвай відновлено. Тепер працює 20 трамвайних ліній. Побудовано кілька нових ліній спеціально для комунікації з курортами. В робітничих передмістях завезено 17 бульварів і садків. Відновлено 270 тисяч душ, піднялася тепер до суми 320 тисяч мешканців. У зв'язку з поліпшенням санітарних відносин у місті зменшилася різко і смертність серед населення.

(Правда*.)

За рідну землю.

Віче в Борщах.

Борщів, дня 30. жовтня 1925

Для 29. Х. п. відбулося в Борщах віче в справі земельної реформи, на якій було до 500 учасників. Віче відкриває з опісля конференції земельні питання аджака д-р Л. Луїс. Присидиши вічею, Василь Навроцький з Мушкатіки як голова Юрій Гайдамаха з Ізяскова як заступник і Петро Мартюк з Скали як секретар. По рефераті викладає жовт дискусія, в якій заборав голос п. Мартюк з Скали, Вербицький, Ярчук і Гайдамаха з Ізяскова, Горалі з Борща, Юрійський з Мушкатіки, Зюлковський з Бурдичівки і ін. Відповідно протестували рішучо проти колюміній українських земель з вимогою до електрифікації річної землі одноступня фронтом. Уважено одноступню резолюцію в тій справі, як і інші постави. Обговорено також становище Земельного Банку й ухвалено розв'язати агітацію за масовим закупом його нових акцій. Вічею відкрито і протести з позашкожих громад з земельної справи переказано негайно до Ради міністрів, Українського Царя, Репрезентативної Центральної Комітету УНДО. — На вічу був комісар старостів і громадських агентів поліції.

По вічу відбулося повітовий зїзд УНДО як довірчий нарада, на якій переобрано повітовий комітет. Головою комітету обрано аджака д-ра Л. Луїс, заступником о. Казюковського з Гайбички з секретарем п. Горалю з Борща.

В останній час оголошено у повіті рішення Курортів на шкільний рікбачий. Вислід такий, що всі школи з українською мовою відкрито з утриманням вивчальною мовою українською мовою, а в містах задержано польську викладову мову, мотивуючи, що Українці не становлять 25 відсотків населення. Проти тих рішень висловлюється протест.

Наддніпрянський Театр.

Інаугурація вистав театру п. Мітняничевой у Львові.

Виставою драми Мико. Станіславського „Малюс Богуславський“ розпочав Наддніпрянський Театр під дирекцією п. Мітняничевой свої виступи у Львові. Вже першою виставою побутового характеру акція цей театр, що вловив заслужені собі доверення симпатію публіки на продовженні вистав, що вловив заслужені симпатії публіки на продовженні вистав. Ця вистава заперечувала молоді театральні товариства акціалізму шість, що хліб профіліантську драматургію. І тому то вже перша вистава закінчила в часі свого відриву публіки справжнє захоплення.

Цікавим, до подробиць, закінчена Грарістична, друга частина в драмі „Богуславський“ тожко згодомовила обстановку, сценічні ефекти й гучний спосіб та незвичайно цікаві танці — спонукає на до друге відвідування публіки і театральних товариств.

